

GOLDFINGER ERNŐ

LONDON FÖLÖTT AZ ÉG

Goldfinger Ernő, akiről Ian Fleming James Bond figurájának adóz ellenségét, Auric Goldfingert mintázta, nem csak mogorvaságáról és lobbanékony természetéről volt híres: a magyar származású, modernista építész leginkább Londonban alkotott időtálló épületeket. Mesterművei közül a Balfron Towert nemrég fedezték fel újra: a közelmúltban kialakított, luxus kategóriájú dizájnlakások értékesítése napjainkban is tart.

SZÖVEG: SZEGŐ ESZTER

MAGYAR ÉS KÜLFÖLDI KORTÁRSOK

Az építész 1902-ben született Budapesten, iskoláit Magyarországon és Ausztriában kezdte, egyetemi tanulmányait viszont már Párizsban végezte, a híres École des Beaux Arts-on. Itt ismerkedett meg a korabeli francia építészcena kiemelkedő alakjaival – pl. Le Corbusier-vel –, akik óriási hatást gyakoroltak Goldfingerre. Főleg pályája elején foglalkozott enteriőrtervezéssel és bútortervezéssel is, Szivessy András (André Sive) nyitottak közös tervezőirodát. A párizsi Sorbonne-on két évig városépítészeti tanulmányokat folytatott.

1933-ban francia küldöttségként részt vett a CIAM (a Modern Építészet Kongresszusa) tanácskozásán, amely a korszak nagyhatású szakmai találkozója volt, a jelenlévők fogalmazták meg többek között a korszerű várostervezés alapelveit, valamint a jövőre nagy hatást gyakorló építészeti alapelveket és iránymutatásokat is rögzítettek. A tanácskozás Marseille és Athén között egy hajón zajlott.

Goldfinger azután költözött Angliába, hogy feleségül vette Ursula Blackwell angol festőnőt, egy gazdag gyáros lányát. Itt a radikális építészeti elveket valló MARS-csoporthoz csatlakozott, és barátságot kötött a Bauhaus mozgalom londoni emigrációban élő veze-

tőivel, Walter Gropius-szal, Moholy-Nagy Lászlóval és Breuer Marcellal. Goldfinger bejárta a legtöbb európai országot.

Angliai pályájának kezdetén tervezte London legelegánsabb városrészében, a Willow Roadon saját házát, ami hatalmas ellenállásba ütközött. Az ott élők próbálták megakadályozni, hogy felépüljön a ház – ma ez az épület műemléki védetség alatt áll, és múzeumként működik. A Willow Roadon álló ház okos befektetés volt: a három épületből álló sor középső elemét megtartották, az egyik szélsőt bérbeadta, a másikat pedig eladta a fiatal pár, ezzel teremtve meg az anyagi alapjaikat, miközben az épület – Anglia első modernista lakóháza – referenciaként szolgált Goldfinger további munkáihoz.

VÁROSTERVEZÉS ÉS BRUTALISTA TORONYHÁZAK

A második világháború idején megbízások híján az építészet elméleti kérdéseivel foglalkozott, 1945-ben elkészítette London általános rendezési tervét. Az angol kormány sokemeletes épületek felhúzásában látta a háborúban elpusztult közel négy millió lakóház pótlásának megoldását, így vált a szigetországban Goldfinger a toronyblokkok építészeként elismertté. Az emberközpontú alapállás miatt nagy hiba összekeverni a brutalizmust a brutalitással: Goldfinger és alkotótársai építészeti stílusát egyszerűen a francia brut (beton) szó után nevezték el. Magyarországon is számos épület épült brutalista szellemben.

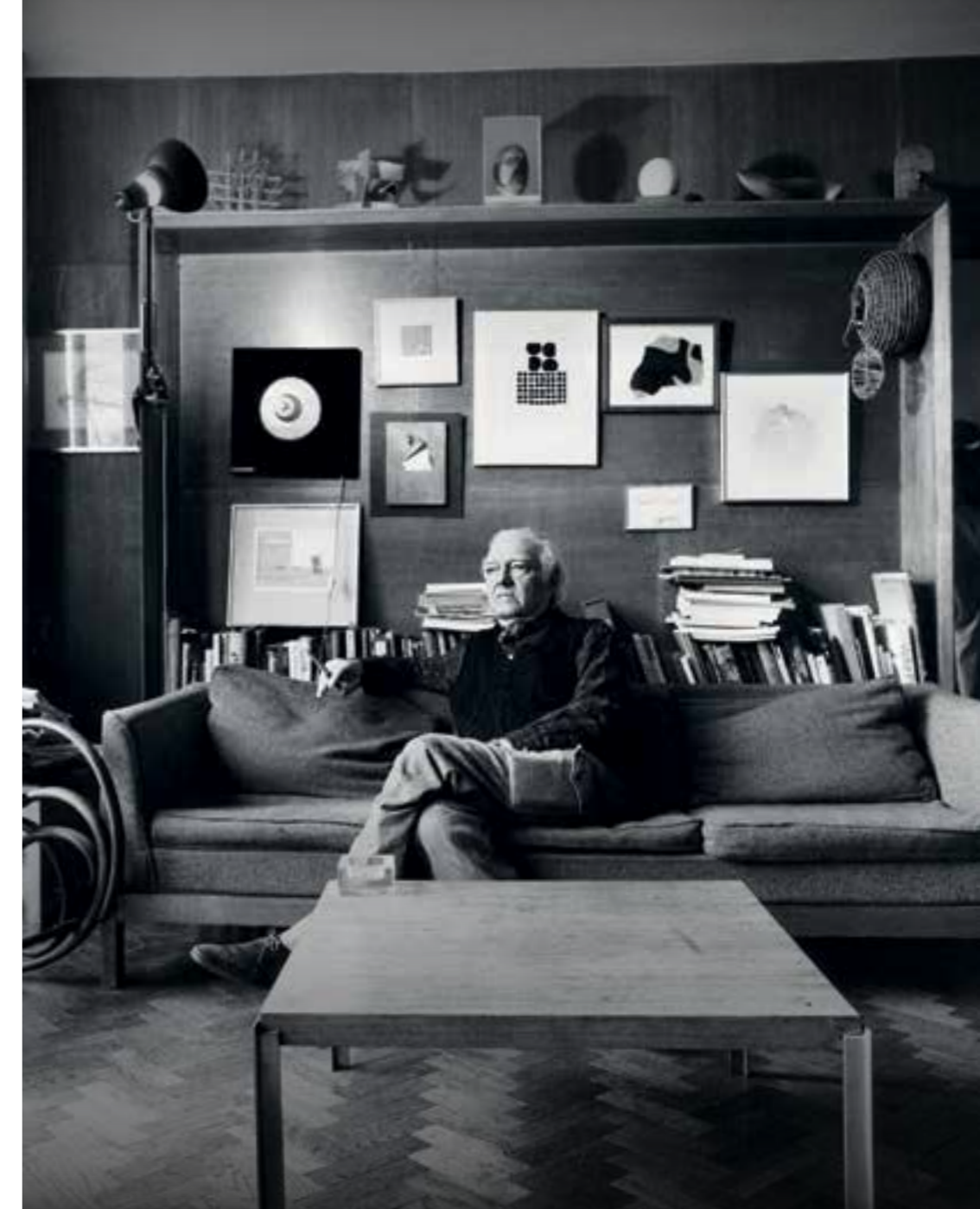
Manapság városi sétákat is szerveznek Budapesten a brutalista épületek tematikájában. Goldfinger iskolákat, lakótelepeket tervezett, fontosabb tervei között szerepel a francia vasutak turistahivatala Párizsban, lakóházak Brüsszelben, a londoni Odeon Filmszínház, a Trellick Tower és a Balfron Tower.

EGYÉNI LÁTÁSMÓD, LEGENDÁS SZEMÉLYISÉG

Az 1950-es években alakult ki Goldfinger sajátos, konstruktivista stílusa, amelyben messzemenően érvényesült a modern funkcionalizmus. Saját modulrendszer alapján dolgozott: ajtóit 2 láb 9 hüvelyk (84 cm) szélesek, és ennek az értéknek a többszöröseit használta a helyiségek méretezésénél is. Előre gyártott vasbetonelemeket, nyerstégla kitöltő falakat, nagy üvegfületeket alkalmazott, jellegzetes motívuma a homlokzat plasztikáját gazdagító zárterkély-doboz. Kidolgozta a photobolic-nak nevezett ablaktípust, amelynek szemmagasság feletti vízszintes osztófelülete a szobák mennyezetére vetíti a fényt. Az ablak egyben a homlokzat tagolásának is jó eszköze.

GOLDFINGER VS. BOND

Ian Fleming, író, a James Bond karakter kitalálója Goldfinger Ernőről mintázta a híres James Bond-ellenség, Auric Goldfinger figuráját. Feltételezések szerint egy Fleminget felháborító építési beruházás szolgáltatta az alapot arra, hogy az író Goldfingerrel mintázza a főgonoszt, egy másik hipotézis szerint az író hallott az építészközismerten nehéz természetéről, és ez szolgálta az alapot a karakter megformálásához. Amikor Goldfinger megtudta, hogy az ő neve szerepel a könyvben, csupán annyit mondott: „akkor pereljünk?” Az ügyből lett is per, ezzel nagyjából egyidőben Goldfinger művész- és építész körökben már sztárnak számított, munkái mellett különös természete és maximalizmusa miatt. A legenda szerint a hatalmas természetű, mogorva, dührohamaival híres építészről feljegyezték, hogy még a hétköznapi társalgások során is ijesztően hangosnak tűnt a kimért angolok számára. Állítólag minden megfontolás nélkül rúgta ki alkal-

mazottjait, de másnap vissza is vette azt, akinél elismerte a szakmai tehetséget. Állandóan kiabált, Goldfinger Ernőt mégis imádták a tanítványai és a munkatársai, főleg mert a szakmai tudása és lelkesedése megkérdőjelezhetetlen volt.

Magyar identitása mindvégig megmaradt: állandó kapcsolatban állt a hazai építészekkel, fontosnak tartotta, hogy a fiatal szakemberek Angliában tanulhassanak, még a saját alapítványán keresztül is támogatta a magyar építészhallgatók londoni továbbképzését. Utolsó éveiben felhagyott a tervezéssel, 1987-ben bekövetkezett haláláig főleg előadásokat tartott.

” **GOLDFINGER ÉS ALKOTÓTÁRSAI ÉPÍTÉSZETI STÍLUSÁT EGYSZERŰEN A FRANCIA BRUT (BETON) SZÓ UTÁN NEVEZTÉK EL.** ”

A BALFRON TOWER ÚJ ÉLETE

A Kelet-Londonban magasodó Balfron Towert napjainkban újra felfedezték: az ikonikus épületben néhány luxuslakás már teljesen el is készült, mai tervek alapján. A 27 emeletes toronyház 1967-ben épült, Goldfinger egyik legismertebb munkája. Vízíója szerint a magas, brutalista stílusban megálmodott épülettel egy betonutópia valósul meg, mivel a sokemeletes toronyház az eget kívánja meghódítani. Érdekesség, hogy az építész anno egy időre maga is beköltözött az épületbe, hogy megtapasztalja, valóban működik-e az általa elképzelt élet a lakóépületben. Folyamatosan konzultált a lakókkal, visszajelzéseiket gyűjtve.

2014-ben vásárolta meg a tornyot egy ingatlanberuházó, ezt követően két híres építészstúdiót bíztak meg az átalakítási tervek kidolgozásával. A Studio Egret West és az Ab Rogers irodák feladata az volt, hogy úgy álmodjanak

minden igényt kielégítő kortárs és luxus színvonalon berendezett lakásokat, hogy közben megőrizzék az építészeti mestermű időtálló szellemiségét. A toronyházban 146 lakás található, az egyszobás garzontól a négy hálószobás apartmanig. Ügyeltek rá, hogy az áttekinthető, nyitott alaprajz megmaradjon, megőrizték az eredetileg is alapelvnek tartott nagyfokú benapozottságot és a tágas erkélyeket.

Egyelőre két bemutatólakás készült el, a fotókon ezekről látható néhány karakteres enteriőrészlet. A Studio Egret West iroda lágy pasztelleket használt fűjt üvegekkel és alumíniumrészletekkel kombinálva, az Ab Rogers Design stúdió pedig a népszerű mid-century kort hangsúlyozó enteriőrökkel operált. A szürke konyhát jeges kék padlóval és fehér falakkal társították, a fürdőszoba mennyezetére erőteljes piros szín került. A kulcsfontosságú közösségi terek is megújulnak, nagyrészt Goldfinger vízióit követve:

kialakításra kerül egy asztalitenisz-terem, egy könyvtár- és zeneszoba, egy privát mozi, valamint egy - a 21. századi igényeket kielégítő - edzőterem és jógaterem. Az új lakók élvezhetik a vadonatúj tetőteraszt is, ahol zöldségeket, fűszernövényeket természetnek, ezzel tisztelve a tervező álma előtt, aki az „ég közösségeit” képzelte lakóépületeibe.

Az ingatlanfejlesztők és a megbízott építész irodák is törekszenek arra, hogy a lehető legtöbb elemet őrizzék meg az épület eredeti szellemiségéből, tiszteletben tartva a korabeli belsőépítészeti részleteket, szerkezeti elemeket és a színpalettákat. Teszik mindezt úgy, hogy közben a végcél egy minden szempontból aktuális, kortárs és mai lakókörnyezet megalkotása.

A lakások árai 365.000 fonttól indulnak egy egyszobás garzon esetében.
www.balfrontower.com